

شنبه ۱۶ شهریور ۱۳۹۸ | ۷ محرم ۱۴۴۱

گزارش یک مهدی پورصفا

نگاهی کوتاه به

در حوزه فساد نشان می‌دهد نقش گزارشگران مستقل در ارائه اطلاعات حیاتی برای جلب توجه نهادهای مربوط برای رسیدگی به آنها حیاتی بوده است، به عنوان مثال در پرونده تخلف ۱۲۳میلیارد تومانی در سال ۱۳۷۲ گزارش یکی از کارمندان بانک صادرات بود که منجر به آغاز رسیدگی به این پرونده فساد شد یا افشای فیش حقوق نجومی یکی از مدیران بانکی کشور در فضای مجازی بود که سبب بسیج شدن افکار عمومی علیه این روند ناعادلانه شد. سؤال این است که با در نظر گرفتن چنین مواردی تا چه اندازه از این ظرفیت عظیم بهره گرفته شده و تجربیات سایر کشورهای دنیا در خصوص استفاده از گزارش ناظران عمومی برای مبارزه با فساد چیست؟ بنا به دلایل گوناگون سهم اقتصاد دولتی در نظام جمهوری اسلامی از حجم کلی اقتصاد بسیار بالاست. دولت هر ساله هزاران میلیارد ریال در بخش‌های مختلف هزینه می‌کند. سازمان‌هایی چون سازمان امور مالیاتی برای اخذ مالیات با هزاران نفر در ارتباط هستند و گمرک نیز هر سال جمهوری اسلامی ایران نیز نهادهای گوناگونی روبه‌رواست. در هر یک از این موارد احتمال حضور افراد سودجو برای بهره‌گیری از این حجم عظیم گردش مالی وجود دارد. برای مقابله با فساد در نهادهای دولتی روش‌های گوناگونی وجود دارد.

استفاده از سازمان‌های نظارتی یا حساب‌سان داخلی و خارجی از مهم‌ترین روش‌های موجود برای مقابله با فساد است. هم اکنون در نظام جمهوری اسلامی ایران نیز نهادهای گوناگونی همچون وزارت اطلاعات، دیوان محاسبات، دستگاه قضایی و... مسئول کشف و برخورد با پدیده فساد هستند، با این حال به دلایل مختلفی همچون عدم تقارن اطلاعات بازرسان و متخلفان در خصوص مسیرهای فساد، نبود امکان حضور در تمام موقعیت‌ها، امکان تبانی بین بازرس و متخلف و هزینه اجرایی بالا برای نظارت بر تمام ابعاد اجرایی وجود این سازمان‌ها به تنهایی برای مقابله با فساد کافی نیست.

در این میان استفاده از گزارشگران مستقل و مردمی برای مقابله با فساد می‌تواند دستگاه‌های نظارتی را یاری داده و پیش از آنکه ابعاد فساد به شدت افزایش یابد، جلوی رشد آن را بگیرد. این مسئله علاوه بر آنکه هزینه‌های برخورد با فساد را به شدت کاهش می‌دهد، عملاً امکان نظارت بر تمام ابعاد اجرایی یک کشور را فراهم می‌کند.

مبارزه با فساد نیاز به گزارشگران مستقل دارد

با این حال، تمام مزایای ممکن استفاده از ظرفیت مردمی در کشف تخلفات در گرو فراهم آوردن زیرساخت‌های قانونی لازم برای آن است، زیرا گزارش‌دهندگان تخلف ممکن است در معرض رفتارهای تلافی‌جویانه از طرف مفسدان باشند. بنابراین نیاز است سازوکارهایی طراحی شود

سیاست

سرویس سیاسی۸۸۴۹۸۴۳۶

نگاهی به ظرفیت عظیمی که مغفول مانده است

گزارشگری افشای فساد را قانونی کنید

تا هویت این افراد ناشناخته بماند و تحت قواعد

حمایتی و حفاظتی قرار بگیرند.

در کنار این گزارش تخلف نیز با هزینه‌های مادی و غیرمادی گوناگونی همراه است، بنابراین نظام‌های انگیزشی نیز باید به گونه‌ای طراحی شوند تا افراد دارای انگیزه‌های کافی جهت گزارش تخلفات باشند.

هر چه انگیزه افراد برای گزارش تخلفات بیشتر باشد ریسک انجام فساد برای متخلفان بیشتر خواهد شد. جریمه متخلفان و پرداختن بخشی از آن به عنوان پاداش به افراد عادی کشف کننده تخلف سبب افزایش انگیزه و مشارکت افراد در فرایند مبارزه با فساد می‌گردد و از سوی دیگر اُفت‌های پرداخت مشوق به سازمان‌های نظارتی را نیز به همراه نخواهد داشت. همچنین این مشوق‌ها می‌تواند به شکلگیری موسسات تخصصی حقوقی و نوعی بازار برای مبارزه با فساد منجر شود.

مالی با اجرایی برای دولت ایجاد نخواهد شد، یعنی اگر تخلفی انجام شده باشد و این تخلف توسط سازمان‌های نظارتی کشف نشده باشد و طبق گزارش و مدارک با افشاگران برخورد شده باشد و متخلف جریمه شود، افشاگر بخشی از جریمه پرداخت شده توسط متخلف را دریافت خواهد کرد.

به این ترتیب فراهم آوردن امکان گزارش تخلفات و پیگیری حقوقی مفاسد برای عموم مردم، طراحی و اجرای سازوکارهای حمایت از گزارش‌دهندگان غیرمادی گوناگونی همراه است، بنابراین نظام‌های انگیزشی نیز باید به گونه‌ای طراحی شوند تا افراد دارای انگیزه‌های کافی جهت گزارش تخلفات باشند.

اصلی‌ترین گزارشگران تخلف

برای اینکه با میزان تاثیرگذاری استفاده از این روش آشنا شویم، بد نیست که سیراغ برخی تجربه‌های بین‌المللی در این باره برویم. در این میان ایالات متحده امریکا از جمله کشورهایی است که سابقه گزارش‌دهندگان تخلف به منظور ایجاد انگیزه برای گزارش تخلف اصول اساسی برای استفاده از ظرفیت گزارش‌گران مردمی است.

اتجمن بازرسان گواهی شده تخلف یک نهاد بین‌المللی مبارزه با فساد است. این نهاد در سال ۱۹۸۸ راه‌اندازی شده است و ۷۵هزار عضو ۱۵۰کشور دارد. این سازمان از سال ۱۹۹۶ تا ۲۰۰۸ هر دو سال یک بار گزارش‌هایی در مورد فساد سوءاستفاده در ایالات متحده منتشر می‌کرده است. گزارش‌های این سازمان دارای اعتبار زیادی است به نحوی که پارلمان اتحادیه اروپا در مقالات خود به گزارش‌های این سازمان رجوع می‌کند.

سیاست

شماره ۵۷۴۳

و همچنین بارها توسط فدرال مورد تفسیر واقع شده است.

اولین قانون حمایت از گزارش‌دهندگان تخلف در سال ۱۷۷۸ و با عنوان قانون حمایت از افشاگران در سال ۱۷۷۸ به تصویب رسیده است. این قانون در پی افشاجاری دو نفر از اعضای نیروی دریایی امریکا و اخراج آنها به تصویب رسید. بر اساس این قانون تمامی نظامیان موظف شدند در صورت مشاهده هر گونه اعمال خلاف قانون توسط افسران یا هر شخص دیگری مراتب را به کنگره یا مقامات مربوطه گزارش دهند و دولت موظف است از افشاگران حمایت قانونی کند.

اولین قانون تشویق افشاگران در سال ۱۸۶۳ و جنگ‌های داخلی ایالات متحده به تصویب رسید. از آن زمان تاکنون قوانین مختلفی چه در سطح فدرال و چه در سطح دولتی به تصویب رسیده که هنوز واجب‌الاجراست.

در ایران چه اقداماتی انجام شده است؟

در ایران نیز حرکت‌های خوبی در این خصوص آغاز شده است. دی ماه سال گذشته ستاد هماهنگی مبارزه با مفاسد اقتصادی، در طرحی ۱۴ ماده‌ای پیشنهاد ایجاد یک سامانه مردمی برای گزارش‌گری فساد در سطوح مختلف را به هیئت دولت ارائه کرد که طبق آن، باید گزارش‌های ارسال شده توسط مردم، بعد از صحت‌سنجی طی یک هفته پاسخ داده شود. طبق این پیشنهاد، تأمین امنیت جانی، مالی و شغلی گزارش‌گران فساد بر عهده ستاد مبارزه با مفاسد بوده است. هر چند خبری از پاداش برای سوت‌زنان فساد در این طرح نیست.

در فروردین سال جاری نیز جمعی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی طرحی را تهیه و تدوین کردند که در جهت مبارزه با فساد و پیشگیری از آن، مشوق‌هایی از جمله پرداخت ۲۰ درصد از جزای نقدی وصول شده را به افشاکنندگان در نظر گرفتند که البته مثل بسیاری از طرح‌های مهم و بازارش همچنان در اولویت مجلس قرار ندارد و معلوم نیست چه زمانی به آن رسیدگی خواهد شد.

آیت‌الله رئیسی ریاست قوه قضائیه هم در خرداد ماه سال جاری در دیدار با دانشجویان با اشاره به اینکه مردم بهترین ناظران علیه فساد هستند، گفت: هر جا به مردم اعتماد کردیم و مردم را به میدان آوردیم، موفق شدیم، لذا از گزارشات مردمی پیرامون فساد حمایت می‌کنیم و کسانی را که خیر از فساد دیدیم، مورد تشویق قرار می‌دهیم، ما این موضوع را به صورت قانونمند دنبال می‌کنیم تا سازوکار آن فراهم شود و افراد خیر دهنده از فساد به جای تحت فشار قرار گرفتن تشویق شوند.

باید منتظر ماند و دید وعده رئیس محترم قوه قضائیه در نمایندگان مجلس شورای اسلامی در تصویب و اجرای قانونی طرح «حمایت و صیانت از کاشفان و گزارشگران فساد» برای پشتیبانی و تشویق هشداردهندگان خطا و افشاکنندگان فساد چه زمانی اجرایی می‌شود. به طور حتم استفاده از این ظرفیت مهم می‌تواند کمک بسزایی درباره مبارزه با فساد کند.

دنیای مجازی

راه درست پذیرایی از مهمان دولتی

سیدسعید لواسانی، امام جمعه لواسان در توثیتی نوشته:دم آقای رئیسی گرم که با جلو وقیمه از رؤسای قوا پذیرایی کرد.این کار حقی است که متأسفانه در جلسات رسمی خلاف عرف شده است، اما ایشان راه درست پذیرایی از مهمان دولتی را نشان داد.

اشکال کار کجاست!

مهدی کیا در توثیتی نوشته:روحانی،نمی‌دانیم شام را از هیئت‌های بل گرفته بودند یا خودشان درست کرده بودند. رئیسی: هیئتی هم باشد تبرک است.چرا مردمی که دهه محرم، همه ایران رو حسینیّه می‌کنن، به کسی رأی دادن که غذای هیئت رو مسخره می‌کنه و در شان خودش نمی‌دونه؟ اشکال کار کجاست؟

قسم دروغ؟!

امیرحسین ثابتی در توثیتی نوشته: آقای صالحی! یادتان هست سال ۹۴ گفتید: «والله، والله (با برجام) در هسته‌ای نه با کندی روبه‌رو خواهیم شد نه با توقف و تحقیقات‌مان سر جایش خواهد بود؟» پس چرا رئیس‌جمهور گام سوم را پایان دادن به محدودیت‌های تحقیق و توسعه اعلام کرد؟ والله، والله، والله در تاریخ ثبت شد که چقدر دروغ گفتید!

دوربین شما، کاسبی ما!

کاربری به نام آدم نوشته: خرید خونه یک‌میلیون و ۷۰۰هزار دلاری توی نیویورک توسط مسیح علینژاد روبه همه دلک‌ه‌های خودفرخته‌ای که برنش فیلم فرستادن وحشی‌بازی خودشون رو به رخ کشیدن، تبریک می‌گم.

گریه‌خیز

آیت‌الله آملی لاریجانی عذرخواهی کرد

تلاش دشمن در القای اختلاف

میان مسئولان خیالی خام است

رئیس مجمع تشخیص مصلحت

نظام در پاسخ به نامه جمعی از

اعضای این مجمع مبنی بر ضرورت

حفظ وحدت و همدلی مسئولان و

نخبگان کشور حول محور ولایت و

امامت رهبری معظم انقلاب، از

اینکه «دلسوزان بسیاری مکدر

شدند» تأکید کرد که «از محضر

شریف آنان عذرخواهی می‌کنم.

به گزارش پایگاه اطلاع‌رسانی مجمع تشخیص مصلحت نظام، آیت‌الله آملی لاریجانی با صدور بیانیه‌ای ضمن تأکید بر حرکت بر اساس هدایت‌های حکیمانه مقام معظم رهبری، بیان کرد: ضمن تشکر از تذکرات برخی از اعضای محترم مجمع تشخیص مصلحت نظام، اینجانب ابایی ندارم که بپذیرم انسان در شرایطی قلم و زبانش دچار لغزش می‌شود و بر قلم و زبان مطالبی جاری می‌شود که خلاف مصلحت است و بلکه گاه خلاف انصاف، لاریجانی در ادامه افزود: در جایی که گاه قلم بزرگان علم و تقوا طغیان می‌کند و بر قلمشان مطالبی جاری می‌شود که نباید، امکان چنین امری بر طلبه لائسی‌ای چون این فقیر، چندان مستبعد نیست. از نامه اینجانب دلسوزان بسیاری مکدر شدند، در همین جا بر خود فرض می‌دانم که: از محضر شریف همه آنان عذرخواهی کنم.

«آیت‌الله یزدی حفظه‌الله منشأ خدمات بسیاری در حوزه‌های علمیه بوده‌اند و سلبه مودت اینجانب با ایشان هم درین‌ه ما همه در یک صفیم و دشمن بی‌جهت حیل باطل تفرقه‌افکنی نکند، کدورت بین احتیاء عرضی است و آن شاه‌الله خداوند تبارک و تعالی همه کدورت‌ها را خواهد زدود.» در این بیانیه آمده است: به گمان بنده همه اینها سهل است. آنچه مهم است نقشه‌های دشمن در تفرقه‌افکنی در میان مسئولان و ایجاد یأس و ناامیدی و میان مردم است. دشمن با اجیر کردن عده‌ای در خارج کشور و همراهی عده‌ای دیگر در داخل تلاش می‌کند با شایعه‌افکنی و دروغ‌پردازی به اهداف فوق برسد. «در همین راستا برخی سایت‌ها و کانال‌های اجرایی ادعا کرده‌اند اینجانب نامه‌ای گلابه‌امیز به رهبری معظم نوشتم‌ام در ایشان استاجزه برای سفر به نجف اشرف کردم‌ام. این ادعا ص‌درصد کذب است نه نامه‌ای در کار بود و نه استاجزه‌ای و تصویر نامه‌ای هم که منتشر کرده‌اند ص‌درصد جعلی بود و خط منتشره هم هیچ‌شایعه به خط اینجانب ندارد. غرض آنان القای یأس و بی‌اعتمادی در مردم و ایجاد اختلاف در میان مسئولان و حتی القای شایعه اختلاف مسئولان با رهبری بود،البته همه اینها خیالی باطل است. مردم با بصیرتر از آن هستند که فریب این شایعات بی‌اساس را بخورند و مسئولان ما هم فقیه‌تر که این دروغ‌پردازی‌ها بتواند در صف آنان رخنه ایجاد کند. ما همه در صف واحدیم و در خدمت رهبری نظام و در مسیر روشن انقلاب اسلامی و ارزش‌های والای دینی عمل خواهیم کرد. راه‌امام‌قدس‌الله نفسه‌الزکیه و رهبری معظم انقلاب حفظه‌الله تعالی روشن است.»

آیت‌الله آملی لاریجانی در بیانیه خود آورده است: اینجانب همراه میلیون‌ها مسلمان در سراسر جهان اسلام نه فقط اوامر رهبری را و واجب‌الاتباع می‌دانیم، بلکه از صمیم قلب ایشان را باور داریم علم و تقوا و اخلاص و مجاهدت و پیربینی و درایت و مدیریت فوق‌العاده ایشان را دل‌آوا و توصیه‌ای ایشان را نه فقط از باب الزام شرعی بلکه با عاقلی بلکه با طوع و رغبت دنبال می‌کنیم، امروز مقاومت در جهان اسلام به یمن پامیردی و رهبری شخص ایشان، به قله‌های عزت رسیده‌است و این بر احدی پوشیده نیست، عزت ایران اسلامی و مقاومت مردم عزیز ما هم همینطور.

در این بیانیه آمده است: بوق‌های تبلیغاتی خارجی تلاش کردند از نامه اینجانب به آیت‌الله یزدی غایت سوءاستفاده را بکنند، تلاش کردند که القا کنند آن نامه نوعی تعرضی و کلابه‌ای نهاده‌های مهم نظام چون شورای نگهبان و سپاه پاسداران و صدا و سیما و غیره است. در حالی که واضح است نهادهای سخن گفت‌ام، مسلمان اینجانب هیچ‌گاه از شخص یا گروه که مورد تعرض اینجانب قرار گیرند، سپاه پاسدارانی که مجاهدت‌ها و تلاش‌های یکپاک آنان و به خصوص فرمانده هانشش ماهه بمببات هر ایرانی است، چگونه ممکن است مورد تعرض مسئولی در این راه باشد و همینطور شورای محترم نگهبان که عالی‌ترین مرجع در باب پارهای تصمیمات مهم در مقام نظارت و در مقام تشخیص خلاف قانون اساسی و خلاف شرع در مصوبات مجلس است. این بیانیه می‌افزاید: در مورد قوه قضائیه و برخی دوره‌های آن با فساد چه در داخل قوه و چه در خارج آن، در نامه به روشنی سخن گفتم‌ام. مسلمان اینجانب هیچ‌گاه از شخص یا گروه فاسدسی حمایت نکرده و نخواهم کرد و اقدامات بنده در طول ۱۰۰ سال خدمت در قوه قضائیه گواه این مطلب است. بر خود با فساد و رسیدگی عادلانه نسبت به مجرمان، وظیفه ذاتی دستگاه قضایی است که همه باید از آن حمایت کنند. گلابه بنده از اصل رسیدگی به فسادانه بود، بلکه از پارهای فضا سازی‌های رسانه‌ای و شایعات بی‌اساسی بود که متأسفانه توسط برخی دامن زده می‌شود، آنچه دستگاه تبلیغاتی دشمن و برخی اذئاب داخلی آنان بافته‌اند سوءفهم و سوءبرداشت و بلکه سوءاستفاده مغرضانه آنان است. گرچه می‌پذیرم که باید نامه با لحن درست‌تر و وقت بیشتری نگاشته می‌شد تا جلوی این سوءاستفاده‌ها گرفته شود. مقصود اینجانب از پارهای گلابه‌ها تصورات و اقدامات غلط برخی افراد در برخی از این نهادها بود که امیدوارم با تدبیر صحیح مسئولان مرتفع شود. آیت‌الله لاریجانی در بیانیه خود تأکید کرده در پایان بار دیگر از همه دلسوزانی که نامه اینجانب موجب کدورت خاطرشان شده است عذرخواهی می‌کنم

و امیدوارم همه با اجتناب از حواشی و عوارض، در صف واحد، برای رفع مشکلات مردم که حقیقتاً امروز کمر شکن است، تلاش کنیم.

تأمین منافع ایران در برجام، شاید هیچ وقت!

تلاش برای زنده نگه داشتن برجام به هر قیمتی رویکرد اروپا را تغییر نداد

داد تا به تعهدات خود در حوزه‌های بانکی و نفتی عمل کنند.

روند اقدامات اروپا در مدت‌زمان ضرب‌الاجل ۲۰روزه اثبات کرد که فرانسه، آلمان و انگلیس عملاً اراده‌ای برای اجرایی کردن تعهدات برجامی خود ندارند و به همین دلیل ایران دومین گام خود را ۱۶تیرماه اعلام و عنوان کرد که به سقف غنی‌سازی ۳/۴۷درصدی مشخص شده در برجام پایبند نخواهد بود و به دلیل بدهدگی اروپا این بخش از برجام را نیز به کاشش تعهدات خود اضافه خواهد کرد.

اژانس بین‌المللی انرژی اتمی نیز گزارش داد که ایران همچنان به اطلاع‌رسانی به اژانس در خصوص موجودی آب سنگین در ایران و تولید آب سنگین در کارخانه تولید آب سنگین HWPP ادامه می‌دهد و به اژانس اجازه داده است که بر میزان ذخایر آب سنگین ایران و مقدار آب سنگین تولید شده در HWPP نظارت کند. تا ۲۸مرداد، اژانس راستی‌آزمایی کرده و تأیید شد که مقدار آب سنگین تولید شده و مقدار در حال استفاده در این کارخانه ۵/۲۵۱متریک تن است.

هویج ۱۵میلیارد دلاری

ابوالفضل حسن‌بیگی در خصوص تصمیم ایران برای برداشتن گام سوم کاهش و تعهدات برجامی گفت: اروپا و امریکا نتوانستند منافع جمهوری اسلامی را در برجام تأمین کنند، به خاطر زورگویی‌های ترامپ، برجام با مشکلات جدی مواجه شده است

تعهدات‌شان در مقابل برجام وجود ندارد، گفت: اروپایی‌ها هر کاری که بخواهند در این زمینه انجام دهند باید هزینه آن را پرداخت کنند، ولی موضوع این است که آن‌ها نمی‌خواهند هزینه‌ای را در این زمینه بپردازند.

این نماینده مجلس با بیان اینکه یکی از تصمیمات احتمالی تهران در این زمینه می‌تواند استفاده از نسل جدید ساترئیفیو‌ها در نظنز باشد، افزود: یکی دیگر از اقدامات احتمالی، عملیات بازگرداندن راکتور ۴۰مگاواتی آب سنگین اراک است و این احتمال نیز وجود دارد که ایران به سمت افزایش در صد غنی‌سازی برود. محدود کردن میزان دسترسی بازرسان اژانس به تاسیسات هسته‌ای ایران و محدود کردن ارتباطات ایران با این نهاد بین‌المللی نمی‌تواند یکی از تصمیمات احتمالی تهران در گام سوم باشد. دژالنوری در پایان صحبت‌های خود تصریح کرد: پیشنهادات مالی مطرح شده از سوی اروپایی‌ها تاکنون نتوانسته خواسته‌های ایران را تأمین کند و تهران تأکید دارد که اروپایی‌ها باید به تعهدات خود در برابر برجام هر چه زودتر عمل کنند.

افکار عمومی منتظر گام‌های اساسی تر بود

حشمت‌الله فلاحت‌پیشه عضو کمیسیون امنیت ملی و سیاست‌خارجی نیز گفت: جمهوری اسلامی سعی کرد گام سوم را به گونه‌ای بردارد که تحریک‌برانگیز نباشد و به عبارتی ملاحظات دیپلماتیک را در این گام لحاظ کرد. به طور طبیعی پیشنهادی که فرانسوی‌ها برای رسیدن به یک سازوکار مذاکرات ارائه کردند در گام سومی که ایران برداشت تاثیرگذار بود، ولی افکار عمومی در ایران منتظر برداشته شدن یک گام اساسی‌تر در این برهه زمانی بود.

عضو کمیسیون امنیت‌ملی و سیاست‌خارجی مجلس افزود: می‌توانستیم در گام سوم از ظرفیت‌هایی که در NPT داشتیم استفاده کنیم که این کار صورت نگرفت، چون به اعتقاد بنده نباید بیش از این زمان را هدر داد چون الان بازی به ضرر ایران در حال چرخش است. به اعتقاد بنده باید در گام چهارم از ظرفیت‌های خود در قالب NPT استفاده و آنها را فعال کنیم.

گام سوم بعد از دو گام تأمین‌کننده

همانطور که اشاره شد بسیاری از دلسوزان و کارشناسان معتقدند گام سوم باید موارد اساسی‌تری را شامل می‌شد تا بتواند محاسبات شکل گرفته اروپا را که بر مبنای تفکر دولت است تغییر دهد و آنها را به این‌دور برساند که طرف ایرانی اراده‌ای جدی و نه شعاری برای تغییر رویکرد خود دارد.